

statsretlige litteratur, og dels er de ikke fremdraget af Justitsministeriet i notat af 13. ds. Dette notat nævner to seminarlove fra årsskiftet 1988-89, som umiddelbart kunne synes at være interessante fortilfælde, fordi man her fratog et seminarium statsstøtte (Det Nødvendige Seminarium) og i øvrigt nedlagde eller sammenlagde bestemt angivne seminarier forskellige steder i landet. En nærmere undersøgelse viser imidlertid, at seminarierne ikke er parallelle til L 268. Begge lovene fra 1988-89 var ifølge bemærkningerne til lovforslagene båret af nogle spareplaner, som også ramte andre dele af den offentlige sektor. Jfr. Folketingstidende 1988-89, tillæg A, sp. 3075 og 3145-47. For så vidt angår loven om Det Nødvendige Seminarium, anføres afsluttende i bemærkningerne til lovforslaget:

»Lovforslaget er ikke udtryk for nogen kritik af den måde, hvorpå Det Nødvendige Seminarium har forvaltet den uddannelsesopgave, som institutionen selv har sat sig, og som fra samfundets side er anerkendt som alternativ til den almindelige læreruddannelse. Det må imidlertid erkendes, at der ikke blandt uddannelsessøgende har været en sådan interesse for at gennemføre denne særlige uddannelse, at det kan anses for rimeligt og økonomisk forsvareligt at opretholde statens driftsstøtte til institutionen.«

Disse bemærkninger står i tydelig kontrast til udtalelserne fra ministeren om baggrunden for fremsættelsen af forslag om at standse for offentlig støtte til 32 Tvindskoler.

3.4. *Findes der overhovedet en retlig grænse i grundlovens § 3, 2. og 3. punktum, for singularer lovgivning?*

Det antages helt overvejende i den statsretlige litteratur, at bestemmelsen i 2. punktum om *den udøvende magt* (forvaltninger i almindelighed) ikke begrænser lovgivningens kompetence. De bestemmelser, som kan træffes af forvaltningen, vil således normalt også kunne træffes ved lov. Resultatet harmonerer ikke godt med retssikkerhedsformålet, men er forklaret navnlig med, at udtrykket »den udøvende magt« er meget vagt, og at Folketinget i kraft af parlamentarismen har en afgørende indflydelse på den ministerstyrede del af forvaltningen. (Jfr. Poul Andersen, a.st., s. 307). I betragtning af lovgivningspraksis finder jeg li-

ge så lidt som Justitsministeriet grundlag for at anfægte denne almindelige antagelse.

Større uenighed har der været i teorien om rækkevidden af grundlovens § 3, 3. punktum om *den dømmende magt*. Langt de fleste juridiske teoretikere, som har skrevet om § 3 efter 1945, har antaget, at 3. punktum sætter visse grænser for lovgivningsmagten. Det modsatte synspunkt er forfægtet af Alf Ross, senest i Dansk Statsforvaltningsret, 3. udg. ved Ole Espersen, 1980, s. 237 ff., og Zahle, a.st., s. 75 ff. Justitsministeriet slutter sig i notatet af 13. ds. s. 18 f. til »den overvejende opfattelse i den forfatningsretlige litteratur«. I betragtning heraf og af, at dette resultat er i overensstemmelse med retssikkerhedsformålet og ikke anfægtes af lovgivningspraksis, ser jeg ingen grund til at argumentere nærmere for, at også jeg er på linje med det almindelige standpunkt i den statsretlige litteratur.

3.5. *Udstrækningen af den retlige grænse i grundlovens § 3, 3. punktum, om den dømmende myndighed*

3.5.1. *Justitsministeriets opfattelse*

For at kunne rejse spørgsmål i forhold til grundlovens § 3, 3. punktum, må der ifølge ministeriet (s. 19) ud over at foreligge en singularer lov »være tale om, at den normering, som den pågældende lov indebærer, er af en sådan karakter, at den efter grundloven må siges at henhøre under domstolene«. For denne generelle formel taler ifølge ministeriet Lars Nordskov Nielsens bemærkning i U 1961 B, s. 342, om »den dømmende magts sikre kerne« og de eksempler, der af Poul Andersen (a.st., s. 565) og Max Sørensen (Statsforfatningsret, 2. udg., 1973, s. 290) anføres på utilsigtede lovgivningsindgreb. Nordskov Nielsens formulering giver ingen særlig vejledning om grænsedragningen, men det gør de to andre teoretikers eksempler. Poul Andersens eksempler angår alle love, som ændrer en allerede afsagt dom, Max Sørensens – således som han refereres s. 18 i notatet – tillige tilfælde, hvor en lov f.eks. fastslår en privat parts erstatningspligt over for en anden, efter at den skadegørende handling er foretaget. Ministeriets konklusion er herefter den, at grundlovens § 3, 3. punktum, kun er overtrådt, hvis der enten er tale om omgørelse af en allerede afsagt dom eller om en indgriben